

ШУМСКО ГАЗДИНСТВО „ВРАЊЕ“

Број: 647

Датум: 11.03.2024.

**ПРЕДЛОГ ПЛАНА УПРАВЉАЊА
СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ
„ЦРНИ БОР У ЦРНОШТИЦИ“
ЗА ПЕРИОД 2025-2034. ГОДИНЕ**

Врање, март 2024. године

Садржај

Редни број поглавља	Назив	Број стране
	Увод	3
1.	Приказ главних природних и створених вредности и природних ресурса СП „Црни бор у Црноштици ”	4
2.	Оцена стања животне средине СП „Црни бор у Црноштици.....	5
3.	Преглед активности, делатности и процеса који представљају факторе угрожавања СП „Црни бор у Црноштици ...	6
4.	Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП „Црни бор у Црноштици.....	6
5.	Анализа и оцена услова за остваривање дугорочних циљева заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја СП „Црни бор у Црноштици	7
6.	Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности СП „Црни бор у Црноштици.....	8
7.	Приоритетни задаци научноистраживачког и образовног рада	10
8.	Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу СП „Црни бор у Црноштици...	11
9.	Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта у СП „Црни бор у Црноштици..	11
10.	Активности на промоцији вредности СП „Црни бор у Црноштици	12
11.	Студијска (истраживачка), програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности на заштити, очувању и унапређењу и одрживом развоју СП „Црни бор у Црноштици...	13
12.	Сарадња са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности на подручју СП „Црни бор у Црноштици ”	13
13.	Динамика и субјекти реализације Плана управљања СРП „Паљевине ”	14
14.	Финансијска средства и материјалне претпоставке за извршење поверених послова управљања СРП „Паљевине”	16

Увод

Скупштина општине Босилеград донела је Одлуку о проглашењу Споменика природе „Црни бор у Црноштици“ („Сл.гл.Града Врања“, број 29/14).

Стабло црног бора у Црноштици, ставља се под заштиту кроз управљање Спомеником природе „Црни бор у Црноштици“ и проглашава се за заштићено подручје од локалног значаја, односно сврстава се у III (трећу) категорију заштите.

Под Спомеником природе подразумева се стабло црног бора са површином хоризонталне пројекције крошње (17,0 x 20,00 m) на кп. бр. 558/2, КО Црноштица. Укупна површина заштићеног природног добра износи 268 m², односно 2,68 ари или 0,0268 ha (00 02 68 ha) и пропорционална је површини круга пречника крошње.

Општина Босилеград поверила је управљање Спомеником природе „Црни бор у Црноштици“ ЈП „Србијашуме“ Београд, по члану 6, Одлуке о проглашењу.

Непосредне послове управљача СП „Црни бор у Црноштици“ обавља Шумско газдинство Врање, Шумска управа Босилеград.

План управљања Спомеником природе „Црни бор у Црноштици“ за период 2025-2034. године представља други десетогодишњи плански документ.

Правни основ за израду Плана управљања СП „Црни бор у Црноштици“ за период од 2025-2034. године (у даљем тексту: План управљања) су чланови 68. (прописује обавезу управљача да изради план), 52. и 53. (прописује садржину плана) Закона о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др.закон и 71/21).

План је урађен у складу са:

- Законом о заштити природе („Службени гласник Републике Србије“, број 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18.- др.закон и 71/21);
- Законом о водама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12 и 101/16);
- Законом о шумама („Службени гласник Републике Србије“, број 30/10, 93/12 и 89/15 и 95/18.- др.закон);
- Законом о заштити животне средине („Службени гласник Републике Србије“, број 135/04, 36/09, 36/09.- др.закон, 72/09, 43/11, 14/16, 76/18 и 95/18.- др.закон);
- Законом о дивљачи и ловству („Службени гласник Републике Србије“, број 18/10 и 95/18. – др.закон);
- Законом о заштити од пожара („Службени гласник Републике Србије“, број 111/09, 20/15, 87/18 и 87/18 –др.закон);
- Уредбом о еколошкој мрежи („Службени гласник Републике Србије“, број 102/07);

- Просторним планом Републике Србије 2010-2014-2020 („Службени гласник Републике Србије“, број 88/10);
- Студијом заштите СП „Црни бор у Црноштици“ (Завод за заштиту природе, 2014.године);
- Решењем о условима заштите природе за израду Плана управљања СП „Црни бор у Црноштици“ за период 2025-2034. године (Завод за заштиту природе, акт број 023-438/2 од 14.02.2024. године);
- Водопривредном основом Србије („Службени гласник Републике Србије“, број 11/02);
- Стратегијом управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године („Службени гласник Републике Србије“, број 3/17).

Према Закону о заштити природе план управљања заштићеним подручјем је документ којим субјекат задужен за управљање заштићеним подручјем планира: мере и активности заштите, очувања, унапређења и коришћења заштићеног подручја; смернице и приоритете за заштиту и очување природних вредности заштићеног подручја, као и развојне смернице уз уважавање потреба локалног становништва.

Управљач доноси план управљања за период од десет година, на који сагласност даје општина Босилеград. План управљања се остварује кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, организациони и материјално-финансијски услови њиховог извршења.

1.Приказ главних природних и створених вредности – природни ресурси СП „Црни бор у Црноштици“

Споменик природе „Црни бор у Црноштици“ налази се у југоисточној Србији, на територији општине Босилеград у Пчињском округу, село Црноштица на КП број 558/2, КО Црноштица, у својини Православне цркве „Свети Никола“ Црноштица, део 1/1. Површина Споменика природе износи 268 м² и пропорционална је површини круга пречника крошње. Налази се на надморској висини од 930 м.

Налази се у дворишту цркве Свети Никола, између цркве и четворогодишње школе и лако је уочљиво. Крошња стабла је кратка у односу на дужину дебла (вршено је кресање грана у младости), гране су у усправном и лежећем положају.

Заштита је проглашена ради очувања дендролошке и хортикултурне вредности стабла црног бора, његове аутентичности, интегралности, пејзажне атрактивности,

старости, димензија и очуваности, као вредног елемента пејзажне структуре села Црноштице.

Према мерењима и осматрањима извршеним у 2024. години основне карактеристике везане за стабло су:

- Старост бора: око 320 година
- Обим стабла: 4,3 m
- Пречник на прсној висини: 1.23 cm
- Пројекција круне: југоисточна страна 9,1 m, северозападна страна 10,2 m
- Висина стабла: 19,1 m
- Здравствено стање стабла: добро нема сувих грана
- Крошња средње правилно распоређена објајастог облика.

Црни бор је четинарско дрво које достиже висину до 20-30 m. Дебло је равно. Крошња млађих стабала широко пирамидална, касније заобљено-јајаста а у већој старости засводи на врху. Уколико расте на стеновитој подлози поседује кишобранасту, спљоштену, скоро равну крошњу. Кора црног бора је светлосива до тамносмеђа, односно у доњем делу светлија, а у горњем делу је равномерније црвенкасто-сиве боје. Кора пуца доста рано у подужне бразде са мало попречних пукотина. У старости дубоко уздужно испуцала. Коренов систем је разгранат и јак, са слабо израженом срчаницом.

Црни бор је код нас распрострањен као украсна врста у појасу хрстова, а са њим суизвршена и пошумљавања на многим нашим теренима у Србије. Убраја се у отпорне чертинаре. Отпоран на сушу, ветар и градске услове. Користи се у озелењавању на свим типовима земљишта. Тамном бојом четина даје изузетан материјал. За образовање контрастних комбинација са светлије боје лишћа, исто као и за појединачну и садњу у мањим групама.

Стабло црног бора је, преостали представник некадашњих природних борових шума.

Захваљујући бризи мештана села Црноштице стабло је сачувано до данашњих дана.

2. Оцена стања животне средине заштићеног подручја

Основна одлика заштићеног природног добра огледа се у комбинацији природних и људским радом створене вредности. Животна средина је угрожена од стране човека, коришћењем шума, изградњом грађевинских објеката, путне и електро инфраструктуре и др. У ближој околини заштићеног природног добра нема евидентираних загађивача.

Општа оцена стања животне средине овог заштићеног подручја је добра, са очуваним биљним и животињским врстама и неизмењеним природним одликама.

3.Преглед конкретних активности, делатности и процеса који представљају фактор угрожавања заштићеног подручја

Због свог географског положаја и удаљености од насељених места ово подручје није угрожено. Потенцијалне факторе угрожавања представљају ентомолошки, фитопатолошки и други узрочници који могу да угрозе будуће заштићено добро. Опасност прети и од стране човека, због могућих негативних интервенција на стаблу и његовој непосредној околини. Стабло је окружено макадамским путевима а у близини крошње је постављен далековод.

Евентуалне активности, делатности и процеси који могу делом угрозити заштићено подручје су:

- Сушни периоди када се могу јавити пожари пошто се једним делом заштићено подручје граничи са приватним поседом;
- Не постоји угроженост од урбанизације.

4.Дугорочни циљеви заштите, очувања и унапређења и одрживог развоја

Општи концепт заштите СП „Црни бор у Црноштици“ заснива се на законским основама и досадашњим искуствима у управљању заштићеним подручјем.

Под управљањем заштићеним природним добром подразумева се развијен систем мера и активности којима се уређују сва питања од значаја за успешно планирање и спровођење мера заштите, очувања и унапређивања посебних природних вредности, рационално и планско коришћење (одрживо коришћење) природних ресурса, обезбеђивање њихове функције уз поштовање начела очувања природних вредности и равнотеже природних екосистема као и функционално уређивање за потребе дозвољених видова коришћења и најповољнијег развоја уз стално утврђивање и праћење стања у природи.

План управљања СП „Црни бор у Црноштици“ карактерише принцип активне заштите где нису дозвољене никакве активности осим научно-истраживачких, односно концепт интегрално-развојне заштите на коме се и заснива „одрживи развој“.

На подручју Споменика природе „Црни бор у Црноштици“ утврђен је режим заштите III (трећег) степена и циљ заштите реализоваће се кроз чување и редовно одржавање заштићеног стабла, спровођењем одговарајућих мера неге, заштите и ревилатизације и уређењем.

5.Анализа и оцена услова за остваривање циљева

Доношењем Плана управљања који треба да буде усаглашен са законским прописима и пратећим актима, као и са осталим плановима и програмима везаним за ово заштићено подручје (шумске, ловне основе, просторни планови ...), стварају се основни предуслови за остваривање планираних циљева заштите и развоја заштићеног подручја.

За реализацију дугорочних циљева СП „Црни бор у Црноштици” морају се створити претпоставке и обезбедити услови и то по приоритетима:

- **Доношење планске и програмске документације:** сагласно Одлуци о проглашењу СП „Црни бор у Црноштици ” управљач ће донети неопходна управљачка документа, односно: План управљања за период 2025-2034. године, Извештај о реализацији плана управљања за период 2015-2024. године, годишње програме управљања СП „Црни бор у Црноштици ” и извештаје о остваривању годишњих програма управљања СП „Црни бор у Црноштици ”;
- **Организационо, кадровско и техничко опремање управљача:** непосредни послови управљања спроводиће се преко Шумског газдинства „Врање“ из Врања, Шумске управе Босилеград. ШГ „Врање“ има искуство у управљању заштићеним подручјима и у наредном планском периоду планира се унапређење рада у смислу стручног усавршавања постојећих кадрова, унапређења у техничком и технолошком смислу кроз набавку опреме и савремених средстава рада;
- **Међусобна сарадња и комуникација са корисницима простора у непосредном окружењу СП „Црни бор у Црноштици ”,** локалним становништвом и општинском управом у Босилеграду;
- **Учешће и подршка научних и истраживачких институција:** управљач ће пружити подршку научним и истраживачким институцијама које буду заинтересоване на пољу истраживања.
- **Обезбеђење финансијских средстава** – подразумева трајно и стабилно финансирање Плана управљања на основу Закона о заштити природе и Одлуке о проглашењу СП „Црни бор у Црноштици ”. Овај услов мора бити испуњен у целости како би се сви планирани циљеви испунили. Према садашњем стању средства за реализацију Плана управљања, односно годишњих програма управљања обезбеђују се кроз средства суфинансирања од стране општине Босилеград и из средстава управљача (из обављања делатности газдовања шумама).

6. Приоритетне активности и мере на заштити, одржавању, праћењу стања и унапређењу природних и створених вредности

Концепција, односно стратегија заштите и развоја СП „Црни бор у Црноштици“ треба да дефинише основне правце заштите и развоја овог заштићеног природног добра тако да се остварују одређени принципи и то: принцип очувања, заштите и унапређења биодиверзитета, принцип дугорочног планирања, принцип интегрално развојне заштите, а то подразумева и детаљну разраду система финансирања заштите и развоја, обезбеђивање дугорочних координираних научних и стручних истраживања, успостављање информационог система, сталну обуку кадрова који раде на пословима управљања заштићеним природним добрима као и нормативно регулисање управљања заштићеним природним добрима (Закон о заштити природе).

У том смислу приоритетне активности и мере су:

- Очување локалитета СП „Црни бор у Црноштици“;
- Заштита и очување станишта;
- Усклађивање дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и очувања;
- Успостављање и развој научних, едукативних и културно-просветних активности;
- Сарадња са релевантним институцијама на свим нивоима;
- Одговарајућа презентација заштићеног природног добра.

Управљање СП „Црни бор у Црноштици“ у смислу овог Плана управљања подразумева организовање и спровођење низа мера и активности, које произилазе из Закона о заштити животне средине и других пратећих прописа, а имају за циљ његову заштиту и развој.

У оквиру наведеног управљач је дужан да:

- Обезбеди спровођење прописаног режима заштите и очување природног добра;
- Усклади развојне активности са циљевима у очувању и унапређивању овог добра;
- Води рачуна о спровођењу научно истраживачких, васпитно образовних, културних и других активности.

Поред наведеног управљач је дужан да:

- Врши обележавање, односно да обнавља границе и постављене ознаке;
- Врши усклађивање планова и основа;
- Доноси одређена акта (Правилнике);
- Обезбеђује чуварску службу;
- Доноси програме управљања за заштићено природно добро.

Управљање овим природним добром претпоставља: добру организованост и опремљеност за извршавање поверених послова, развијен систем планирања заштите, ажурно извршавање законских обавеза и успостављање материјалних претпоставки за извршавање програмираних послова заштите.

- **Чување заштићеног подручја:** Тренутно је за СП „Црни бор у Црноштини“, у склопу ШУ „Босилеград“ организована служба која врши активности на заштити природе и развоја, праћење стања природног добра, прикупљању података и спровођење других активности. На чувању и праћењу стања овог добра запослен је стално један чувар заштићеног подручја који има положен испит за чувара и поседује уредну легитимацију. На стручном делу послова ангажују се по потреби надлежни реверни инжењер, референт заштите животне средине и самостални референти стручних служби.
- **Обележавање:** Обележавање СП „Црни бор у Црноштини“ извршено је у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара („Службени гласник Републике Србије“ број 30/92, 24/94 и 17/96) постављањем ознака заштићеног подручја на видном месту. С обзиром на стални проблем управљача, који се односи и на намерно уништавање постављених ознака и немарни однос корисника према ознакама, одржавање постављених и замена оштећених је стални задатак у току периода.
- **Израда неопходне планске и друге документације:** Управљач има обавезу доношења: Плана управљања за период од 10 година, Извештаја о остваривању десетогодишњег плана управљања, Правилника о унутрашњем реду и чуварској служби; Годишњег програма управљања и Извештаја о остваривању годишњег програма управљања; Годишњег програма управљања и Извештаја о остваривању програма управљања; Сагласност на ова акта даје надлежни орган – општина Босилеград;
- **Сарадња са заинтересованим странама:**

У циљу унапређења заштићеног подручја планира се сарадња са свим заинтересованим и надлежним субјектима:

- сарадња са надлежним министарствима
 - програмска сарадња са стручним установама (Завод за заштиту природе Србије, Завод за урбанизам, Институте, Факултети и др.)
 - програмска сарадња са планинарима, извиђачима, еколошким покретима, младим истраживачима и др.
 - сарадња са М.З. и општином Босилеград
 - сарадња са ЈКП
- **Одржавање уредности и чистоће СП „Црни бор у Црноштини“:** управљач ће планирати активности на одржавању уредности и чистоће у приступном делу заштићеног подручја односно активности на уклањању отпада са простора непосредног окружења СП „Црни бор у Црноштини“.

- **Промоција и презентација вредности и значаја СП „Црни бор у Црноштини”:** управљач ће самостално и у сарадњи са научно-истраживачким институцијама промовисати вредности заштићеног подручја;
- **Ажурирање базе података:** ЈП „Србијашуме“, односно непосредни управљач на терену Шумско газдинство „Врање“ Врање има успостављену базу података у функцији управљања заштићеним подручјима.

7. Приоритетни задаци научно-истраживачког и образовног рада

У циљу очувања и унапређења, као и што стручнијег и квалитетнијег управљања заштићеним подручјем неопходно је вршити стална истраживања. У овом смислу, управљач се највише ослања на опште смернице у испуњавању задатака научно-истраживачког рада и на релевантне научне установе, а пре свега на стручне екипе Завода за заштиту природе.

Научно-истраживачке активности треба да су регулисане и усклађене са Планом управљања и Годишњим програмима, а резултати и документација истраживања треба да буду похрањени код управљача уз евентуално формирану базу података.

У циљу успостављања савременог система управљања заштићеним природним добром и стварања научно-стручне, информационо-документационе основе о стању и вредностима заштићеног добра, а у сврху спровођења заштите и развоја, пружити логистичку подршку истраживачима који поседују одговарајуће уверење министарства надлежног за заштиту животне средине и које поседују акт са условима заштите природе и животне средине које издаје Завод за заштиту природе, као и одговарајуће одобрење управљача, уз обавезно достављање података или публикованих резултата управљачу након завршетка истраживања.

Научно истраживачке активности реализоваће се у складу са могућностима и исказаним интересима стручњака и институција

Задаци у оквиру образовно-васпитног рада реализују се кроз презентацију и популаризацију природних и других вредности заштићеног подручја и то путем разних публикација, затим путем сарадње са туристичким, планинарским и другим сличним удружењима, као и евентуалним организовањем посета овом заштићеном простору. До сада се показало да велику улогу у овим програмским задацима има сарадња са Шумарским факултетом у Београду.

8. Планиране активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора

На основу већ постављених дугорочних циљева заштите и одржавања као и утврђеном режиму заштите где су таксативно већ набројане дозвољене и забрањене радње унутар заштићеног подручја, Планом управљања планиране су следеће активности на одрживом коришћењу природних вредности, развоју и уређењу простора:

- Ограничено и контролисано коришћење простора заштићеног подручја у туристичке сврхе у неуређеним (природним) условима, уз Услове и сагласност Завода за заштиту природе Србије;
- Активности ради спречавања, сузбијања и отклањања последица штетног дејства биљних болести, инсеката, човека, елементарних непогода и других абиотичких и биотичких чинилаца;
- Обележавање заштићеног подручја и његових граница на бази законских прописа. Постављање информативних табли, табли заштићеног подручја са режимом заштите и евентуално ознака упозорења које се односе на поштовање реда и начина понашања на заштићеном простору;
- Научно-истраживачке и образовно-васпитне активности.

9. Просторна идентификација планских намена и режима коришћења земљишта

Стабло црног бора у Црноштици, ставља се под заштиту кроз управљање Спомеником природе „Црни бор у Црноштици“ и проглашава се за заштићено подручје од локалног значаја, односно сврстава се у III (трећу) категорију заштите, тј. успостављен је једностепени режим заштите.

Власник простора заштићеног природног добра кп. бр. 558/2, КО Црношtica је Православна црква „Свети Никола“ Црношtica, део 1/1.

Режимом заштите III степена, поред забрана из Закона о заштити природе и Уредбе о режимима заштите, забрањује се и:

- сеча стабла, ломљење грана, кидање четина, уништавање коре и кореновог система или предузимање било којих радњи и активности које би нарушиле, односно оштетиле његова битна својства или довеле у питање биолошки опстанак стабла;
- садња било каквог декоративног зеленила, на делу заштићене површине око дебла црног бора;
- ложење ватре, депоновање смећа и другог отпада у заштићеној површини;
- изградња надземних и подземних енергетских водова на подручју природног добра;

- раскопавање и депоновање земље на заштићеној површини природног добра;
- уништавање кореновог система и дебла приликом извођења било каквих радова у непосредној близини;
- испуштање отпадних и загађених вода на заштићену површину Споменика природе;
- постављање (укуцавање) табли и других обавештења на деблу заштићеног стабла;
- извођење грађевинских радова и активности у заштићеној површини Споменика природе који могу негативно да утичу на стабло, тј. наруше и оштете вредности природног добра.

ограничава се и:

- научно – истраживачки рад и праћење стања природних реткости;
- све биолошко - техничке мере заштите и неге за које се процени да су неопходни за одржавање виталности стабла храста сладуна (третман против ентомолошких и фитопатолошких обољења, уклањање сувих грана, заштита пресека,..), а под условима које утврђује Завод за заштиту природе Србије;
- постављање табли и ознака у циљу информисања и упозорења;
- редовно одржавање целокупне заштићене површине Споменика природе (кошење траве око дебла);
- сакупљање семена у циљу научних истраживања природних споменика посебних природних вредности, а све у циљу очувања генофонда и оснивања банке гена.

10.Активности на промоцији вредности заштићеног подручја

Програмске активности у овој области конципиране су тако да се врши позитиван утицај на стварање представе о заштићеном подручју СП „Црни бор у Црноштици“ и дају конкретне информације, да се популаришу вредности подручја и утиче на интересовање научно-васпитних институција.

Презентација и популаризација ће се остваривати кроз следеће активности:

- штампање пропагандног материјала (флајери и др.);
- штампање информативних брошура;
- информисање кроз јавна гласила;

Важно је нагласити да је до сада доказано, најбољи вид промоције заштићеног подручја био преко телевизијских медија, кроз различите емисије и путописне репортаже, а да велики значај у ери информационих технологија може да има и популаризација путем израде web сајта.

11. Студијска (истраживачка), програмска, планска и пројектна документација потребна за спровођење циљева и активности

Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, бр.36/2009, 88/2010 и 91/2010 - исправка), детаљно су дефинисане обавезе Управљача по питању документације коју мора да уради (и уреди) за заштићено подручје. То су пре свега:

- Акт о проглашењу заштићеног природног добра
- План управљања заштићеним природним добром (као средњорочни документ који се доноси на десет година)
- Годишњи програм управљања заштићеним природним добром којим се реализује Програм управљања за одређену годину (и то као део производно-финансијског плана предузећа)
- Извештај о остварењу плана-програма управљања заштићеним подручјем;
- Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби за заштићено природно добро;

Документација везана за научно-истраживачки рад и друге активности у оквирима Плана управљања, може да буде похрањена код Управљача уколико су исте спроведене, односно уколико постоји интресовање научних и других институција и организација а у складу са Условима Завода за заштиту природе Србије.

12. Облици сарадње и партнерства са локалним становништвом и другим власницима и корисницима непокретности

Основни циљ успостављања и одржавања односа јесте заштита природног добра, поштовање одређеног режима коришћења и стварање услова за бољи развој подручја у функцији заштите.

У циљу унапређења заштићеног подручја планира се сарадња са свим заинтересованим и надлежним субјектима и то:

- сарадња са надлежним министарствима
- програмска сарадња са другим управљачима споменика приорде у Србији

- програмска сарадња са стручним установама (Завод за заштиту природе Србије, Завод за урбанизам, Институте, Факултети и др.)
- програмска сарадња са планинарима, извиђачима, еколошким покретима, младим истраживачима и др.
- сарадња са М.З. и општином Босилеград

Посебно је важно одржавање сталне сарадње са локалним становништвом и то, пре свега, у смислу едукације и информисања истих о вредностима, значају и могућностима које пружа заштићено подручје. Локалном становништву потребно је дати и знања о изворним вредностима и значају заштићеног подручја, а све у циљу заштите истог.

Значајна сарадња и евентуално партнерство односи се посебно на планинарска друштва и еколошка друштва, која су у много чему компатибилна у очувању животне средине и заштити исте, као и управљачи заштићених подручја.

13.Активности и мере на спровођењу плана са динамиком и субјектима реализације плана управљања и начин оцене успешности његове примене

План управљања СП „Црни бор у Црноштици“ за период 2025-2034. године остварује се кроз годишње програме управљања, којима се детаљно и прецизно дефинишу задаци, радови и активности, материјално-финансијски и организациони услови њиховог извршења.

Планирани задаци могу се груписати у 4 групе и то:

- 1. Трајни задаци:** чување, обележавање, одржавање и уређење СП „Црни бор у Црноштици“, мониторинг природних вредности, научноистраживачки и образовни рад, промоција и презентација темељних вредности заштићеног подручја.
- 2. Хитни задаци:** израда планских и управљачких докумената; опремање и едукација чуварске службе; успостављања еколошке мреже и мониторинга и др.
- 3. Приоритетни задаци:** очување темељних вредности СП „Црни бор у Црноштици“; формирање базе података; спровођење образовно - промотивних активности; сарадања са заинтересованим странама и учествовање на семинарима, стручним скуповима и др.
- 4. Одложени задаци:** су задаци који ће се извршавати у дужем временском периоду, у области одржавања и унапређења СП „Црни бор у Црноштици“.

План управљања СП „Црни бор у Црноштици“ конципиран је по годинама и планираним видовима радова који се могу груписати у:

1. Израда планских докумената и аката која обухвата израду:

- Плана управљања СП „Црни бор у Црноштици“ (*субјект*: управљач; *динамика*: 2024. година и у 2033. години за наредни десетогодишњи период);
- Годишњи програм управљања СП „Црни бор у Црноштици“ (*субјект*: управљач; *динамика*: сваке године се ради и то до 15. новембра текуће за наредну годину, уз обавезу доставе општини Босилеград на давање сагласности);
- Извештај о остваривању годишњег програма управљања СП „Црни бор у Црноштици“ (*субјект*: управљач; *динамика*: сваке године се ради и то до 15. децембра текуће за наредну годину, уз обавезу доставе општини Босилеград);

2. Обележавање СП „Црни бор у Црноштици“ што обухвата:

- Постављање и обнављање ознака-табли и информативних табли (*субјект*: управљач уз помоћ, у суфинансирању општине Босилеград и сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2025 – 2034. година).

3. Чување СП „Црни бор у Црноштици“ што обухвата:

- Унапређење рада и опремања чуварске службе, сагласно Правилнику о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја (*субјект*: управљач уз помоћ општине Босилеград и сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2025 – 2034. година). На чувању и праћењу стања овог добра запослен је стално један чувар заштићеног подручја, који је уједно и чувар СП „Црни бор у Петковској махали“ који поседује униформу за чуваре заштићених подручја која је прописана Правилником, као и положен испита за чуваре заштићених подручја, односно поседује легитимацију. На стручном делу послова ангажују се по потреби надлежни реверни инжењер, референт заштите животне средине. За наредни период предвиђа се посебно даља едукација кадрова који су директно везани за наведене послове и њихово редовно опремање (набавка опреме);

4. Уређење СП „Црни бор у Црноштици“ што обухвата:

- Постављање и обнављање путоказа, уређење прилаза и уклањање комуналног отпада (*субјект*: управљач из сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; *динамика*: 2025 – 2034. година).

5. Популаризација и презентација СП „Црни бор у Црноштици“ што обухвата:

- Штампање флајера, лифлета и публикација (*субјект:* управљач из сопствених средстава од обављања делатности, што ће се прецизирати Годишњим програмима управљања; динамика: 2025 – 2034. година).

14. Финансијска средства и друге материјалне предпоставке за извршавање поверених послова у управљању заштићеним подручјем и начин њиховог обезбеђења

Финансирање заштићеног подручја, према члану 69. Закона о заштити природе, обезбеђује се из: средстава буџета Републике Србије, односно јединице локалне самоуправе; средстава Зеленог фонда Републике Србије; накнада за коришћење заштићеног подручја; прихода остварених од обављања делатности; средстава обезбеђених за реализацију програма, планова и пројеката у области заштите природе; донација, поклона и помоћи и других извора у складу са законом.

С обзиром да се План управљања СП „Црни бор у Црноштици ”, ради за период од 10 година, као и да је тешко у овом тренутку предвидети трошкове у десетој години примене Плана управљања, за сваку годину дате су пројекције видова радова које треба урадити сходно планираним циљевима, уз процену потребних финансијских средстава, полазећи од садашњих јединичних трошкова.

Сагласно планираним активностима и задацима, које треба да изврши Управљач СП „Црни бор у Црноштици ”, у оквиру Плана управљања СП „Црни бор у Црноштици” за период 2025 - 2034. година, процењено је да су неопходна финансијска средства у износу од:

Период 2025-2034.	Учешће (рсд)			Свега (рсд)
	ЈП „Србијашуме“	Општина Босилеград		
	2.680.000	2.500.000		5.180.000
%	51,74	48,26		100,00

У досадашњој пракси управљања, финансирање свих послова везаних за заштићено добро реализовано је из сопствених извора ЈП „Србијашуме“ и уз учешће средстава буџета локалне самоуправе Босилеград, како је планирано и у наредном периоду.

Полазећи од наведеног, у наредном десетогодишњем периоду, годишњим програмима управљања дефинисана је врста задатака и висина потребних финансијских средстава која су дата у табеларним прегледима. Део средстава, према томе, потребно је обезбедити из буџетских извора, а део из сопствених прихода управљача.

План управљања спроводи се Годишњим програмима који садрже послове и задатке који ће се непосредно спроводити у текућој години, са динамиком њиховог извршења и неопходним финансијским средствима за реализацију у тој години.

План сачинили:

Д и р е к т о р
Шумског газдинства „Врање“
Врање

Никола Новковић, *дипл.инж.шум.*

